

УДК 598.2 : 57.06) : 574.4(477.43/44)

**ВИДОВИЙ СКЛАД ТА ТАКСОНОМІЧНА СТРУКТУРА
ОРНІТОКОМПЛЕКСУ ВІДКРИТИХ ПРОСТОРІВ
ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ**

Сітник О.С., Шевчик Л.О.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: shevchyklubov45@gmail.com

Вивчення тваринного світу, загалом, та регіональної фауни, зокрема, не можна уявити без осмислення ряду понять: таксономія, класифікація, систематика. Якщо таксономія – це розділ систематики, присвячений принципам, методам і правилам побудови класифікації, то класифікація – це розподіл усього різноманіття тварин за системою ієрархічно підпорядкованих груп. Таким чином, таксономію слід вважати теоретичною базою систематики, а класифікацію – практичним результатом розподілу безлічі тварин за системою ієрархічно підпорядкованих груп (таксонів) [2]. Саме таксон найбільш важливе поняття у систематиці, під яким розуміють сукупність організмів, що мають спільні ознаки, за якими вони відрізняються від інших організмів і таксономічна категорія, або ранг – рівень, до якого віднесли таксон у таксономічній ієрархії (клас, ряд, родина, рід, вид).

Орнітокомплекс птахів відкритих просторів Зборівського району Західного Поділля представлений 28 видами, що належать до 24 родів, 16 родин, 7 рядів [1]. Загалом таксономічне багатство орнітокомплексу рівне 75.

Частка таксономічного багатства зменшується для рядів: Горобцеподібні Passeriformes ($p_i = 0,59$); Соколоподібні Falconiiformes, Куроподібні Galliformes, Голубоподібні Columbiformes (по $p_i = 0,08$); Дятлоподібні Piciformes ($p_i = 0,07$); Совоподібні Strigiformes та Одудоподібні Upuriformes (по $p_i = 0,05$).

Найбільший за кількістю таксонів ряд – Горобцеподібні – представлений 10 родинами, котрі відповідно до показника таксономічного багатства розташувалися у лінійці: мухоловкові *Muscicapidae* ($n = 4$, $p_i = 0,2$); в'юркові *Fringillidae* ($n = 3$, $p_i =$

0,16); кропив'янкові *Sylviidae* ($n = 3$, $p_i = 0,14$); вівсянкові *Emberizidae* ($n = 2$, $p_i = 0,09$). Родини жайворонкові *Alaudidae*, плискові *Motacillidae*, сорокопудові *Laniidae*, воронові *Corvidae*, синицеві *Paridae*, горобцеві *Passeridae* (по $n = 1$, $p_i = 0,07$).

Ряди Соколоподібні (родина яструбові *Accipitridae*), Куроподібні (фазанові *Phasianidae*), Голубоподібні (голубові *Columbidae*) налічують по два види, що належать до кожної із перелічених родин ($n = 2$, $p_i = 0,8$). Двома видами ($n = 2$, $p_i = 0,8$) у орнітокомплексі представлена і родина дятлові *Picidae* ряду Дятлоподібні.

По одній родині (з одним видом у кожній) представляють ряди Совоподібні (родина совові *Strigidae*) та Одудоподібні (одудові *Urupidae*) ($n = 1$, $p_i = 0,75$).

Серед представників ряду Горобцеподібні найбільшу кількість видів налічує родина мухоловові. А саме, по одному виду представляють роди: *Saxicola* – трав'янка лучна *Saxicola rubetra* та *Oenanthe* – кам'янка звичайна *Oenanthe oenanthe*. Два види: чикотень *Turdus pilaris* та дрізд співочий *Turdus philomelos* належать до роду *Turdus*.

До родини кропив'янкові відносяться три види: кропив'янка сіра *Sylvia communis*, кропив'янка прудка *Sylvia curruca* та вівчарик-ковалик *Phylloscopus collybita* що репрезентують роди *Sylvia* та *Phylloscopus*.

Кожен з трьох видів родини в'юркові: зяблик *Fringilla coelebs*, зеленяк *Chloris chloris* та коноплянка *Acanthis cannabina* відповідно належать до родів *Fringilla*, *Chloris*, *Acanthis*.

Просіянка *Emberiza calandra* та вівсянка звичайна *Emberiza citrinella* належать до роду *Emberiza* родини вівсяникові.

Проста таксономічна структура: один ряд – одна родина – одна рід – один вид [3, 4] характеризує різноманіття шести родин ряду Горобцеподібні. Так вид жайворонка польовий *Alauda arvensis*, представник роду *Alauda* належить до родини жайворонкові *Alaudidae*. Подібна структура характеризує родини: плискові *Motacillidae* – рід *Motacilla* – плиска біла *Motacilla alba*; сорокопудові *Laniidae* – *Lanius* – сорокопуд терновий *Lanius collurio*; воронові *Corvidae* – *Pica* – сорока *Pica pica*; синицеві *Paridae* – *Parus* – синиця велика *Parus major*; горобцеві *Passeridae* – *Passer* – горобець польовий *Passer montanus*.

Для кожного з рядів Соколоподібні *Falconiiformes*, Куроподібні *Galliformes* та Голубоподібні *Columbiformes* характерна подібність таксономічної структури, що проявляється наявністю двох видів, представників двох родів однієї родини.

Ряд Дятлоподібні *Piciformes* представлений родинною дятлові *Picidae*, родом *Dendrocopos*, що включає два види – дятли звичайний *Dendrocopos major* та сирійський *Dendrocopos syriacus*.

Простою є таксономічна структура двох рядів, представлених в орнітокомплексі: Совоподібні *Strigiformes* – родина совові *Strigidae* – роду *Strix* – виду сова сіра *Strix aluco* та Одудоподібні *Upupiformes* – одудові *Upupidae* – *Upupa* – одуд *Upupa epops*.

Таким чином, орнітокомплекс відкритих просторів Західного Поділля представлений 28 видами, що належать до 24 родів, 16 родин 7 рядів з таксономічним багатством рівним 75. Найбільш чисельно у складі орнітокомплексу представлений ряд Горобцеподібні, з подальшим зменшенням частки таксономічного багатства у ланці рядів: Соколоподібні, Куроподібні, Голубоподібні; Дятлоподібні; Совоподібні та Одудоподібні.

Список літератури:

1. Загороднюк И. В., Эмельянов И. Г., Хоменко В. Н. Оценка таксономического разнообразия фаунистических комплексов. *Доповіді Національної академії наук України*. 1995. № 7. С.145 – 148.
2. Ковблюк М.М. Основы зоологической номенклатуры та систематики : навчальний посібник. Сімферополь: ДІФІП, 2009. 148 с.
3. Фесенко Г. В., Бокотей А. А. Анотований список українських наукових назв птахів фауни України. Київ ; Львів, 2000. 44 с.
4. Шарлемань М. В. Назви птахів. Словник зоологической номенклатуры (проект). К. : Держ. вид-во України, 1927. Ч. 1. 33 с.